

## Ki Tiszá – Népszámlálás

### Ki Tiszá Hetiszakasz tartalma כִּי תִישָׂא

**Szakaszunk – Ki Tiszá (2Mózes 30:11–34:35.) – közli az első ízben megejtett zsidó népszámlálás utasításait, valamint a Szentélyben használt kenőolaj és füstölőszer készítésének módját. A szakasz fő témája az aranyborjú készítésének botrányos ténye és annak nemzedékekre szóló következményei.**

Izrael gyermekei felszólítatnak, hogy adakozzanak fejenként fél sékel ezüstöt a Szentély részére. Az **Örökkévaló** utasításokat ad a rézből való víztároló-medence, a felkenéshez használt olaj és a füstölőszer elkészítésére vonatkozólag. **Becáléire** és **Áháliávrá**, a két „bölcslélkű” mesteremberre ruházza rá az **Örökkévaló** a **Szentély** elkészítésének feladatát, és a nép újfent parancsot kap, hogy őrizze és tartsa meg a szombat napját. – **2Mózes 30:11–31:18.**

**Mózes** felmegy a hegyre, hogy a **Kőtáblákat** átvegye **Istentől**. Amikor **Mózes** nem tér vissza arra az időre, amikor várják, a nép aranyborjút készít, és leborul előtte. Az **Örökkévaló** szándékot érlel, hogy elpusztítja az eltévelyedett népet, **Mózes** azonban közbenjár nála népéért. **Mózes** lejön a hegyről a **Tízparancsolatot** tartalmazó törvénytáblákkal; látván, hogy a nép a bálvány körül táncol, összetöri a kőtáblákat, elpusztítja az aranyborjút, a főbűnösöket pedig kivégezteti. Majd visszatér az **Örökkévalóhoz**, és azt mondja neki: „...**törölj ki engem a Te könyvedből, amelyet írtál**”, ha nem vagy képes megbocsátani a nép bűnéért. – **2Mózes 31:18–32:32.**

**Isten** megbocsát ugyan, de figyelmeztet, hogy a nép bűne kihatással lesz több nemzedék életére is. Az **Örökkévaló** először azt ajánlja, hogy ezek után csak angyalát küldi el velük, **Mózes** azonban ragaszkodik hozzá, hogy az **Örökkévaló Maga** kísérje el őket az **Ígéret Földjére**. **Mózes** még azt is kéri az **Örökkévalótól**, hogy „**Engedd látnom a te dicsőségedet!**”, ezt azonban **Isten** visszautasítja. – **2Mózes 32:33–33:23.**

**Mózes** újabb két kőtáblát készít, majd újra felmegy a hegyre, ahol **Isten** ezekben a táblákba is belevési a **Tízparancsolatot**. A hegyen **Mózes** előtt láthatóvá válik a **Könyörületesség Tizenhárom Attribútuma**. Amikor visszatér a nép közé, **Mózes** arca olyan erős fényt áraszt, hogy leplet kell borítani rá, amelyet csak akkor lebbent fel, amikor **Istennel** beszél, vagy amikor az **Örökkévaló** törvényeit tanítja a népnek. – **2Mózes 34.**

שבת שלום

## Chaim Shaul rabbi: Törés

### A tökéletes ajándék az anyósnak – mi készítette Mózes arra, hogy megőrizze a törött darabokat?

Egy fiatal ember a boltban a tökéletes ajándékot keresi az anyósa részére. A tökéletes azt jelenti itt, hogy a leglátványosabb tárgy a legolcsóbb árért. Ahogy böngészi a kínálatot meghallja, hogy a főnök egy új alkalmazottat szid le, mert az eltört egy igen drága porcelán vázát. Akkor odamegy a tulajdonoshoz és kialkuszik egy baráti árat a törött darabokért, azok csomagolásáért és házhozszállításáért a születésnap bulira. Megbeszélnek, hogy a „**gondatlan**” alkalmazott „**véletlenül**” el fogja ejteni a csomagot az ajtóban.

Eljön a nagy nap. És a küldönc is. A történetünk főhősének terve szépen halad a megvalósulás útján. Minden irányból csak a szimpátia és megértés fogadja: „**ne aggódj, drágám, a szándék a fontos!**” Minden tökéletesen alakult volna, ha egy bolond úgy nem dönt, hogy kinyitja a csomagot és megnézi, hogyan is festett az ajándék. Nem szeretnénk a barátunk helyében lenni, amikor az anyósa meglátja, hogy az a buta alkalmazott minden egyes töredéket külön-külön becsomagolt.

Amikor **Mózes** lejött a hegyről szörnyű és sokkoló kép tárult a szeme elé. Alig telt el egy hónap, hogy Isten a tízparancsolatot adta, és még visszhangzik a **Sináj** hegy a kinyilatkoztatás hangjától, de néhány zsidó máris fellázadt, és szobrot (**bálványt**) épített magának - az aranyborjút.

Ellenérzésének erőteljes kinyilvánítása során **Mózes** összetöri a kőtáblákat, megbünteti a bűnösöket és azután visszatér a hegyre, hogy könyörögjen Istennek, bocsásson meg a népnek.

Nyolcvan nappal később, azon a napon, amely később **Jom Kipur**ként lett ismert, az **Örökkévaló** beleegyezett, hogy második esélyt adjon a népének. Ennek jeléül megengedte **Mózesnek**, hogy új kőtáblákat készítsen.

### Mindkét pár tábla – a törött és az ép is – a frigyládjába került.

### De miért kellett megőrizni a törött darabokat? Önelégültség, vagy önbecsapás?

Az, aki soha nem küzdött és nem csalódott, soha nem tud igazán közel kerülni **Istenhez** és a **Tórához**. Az önelégültség és az ön dicsőítés megakadályozza az embert abban, hogy elérje az **I-tennel** való kapcsolatot. A sebek, amiket a világban szereztünk, a küzdelmeink nyomai, a kísértések, amelyekkel szembesültünk, és amiket kiálltunk, ezek a belépőink az **Örökkévaló** királyságába.

A **Tóraadás** a **Sináj hegyen** olyan felemelő élmény volt, aminek nincs párja. Valószínű, hogy mindenkinek különleges érzés volt, hogy őt személyesen választották ki az isteni megváltásra. **Hogyan is kerülhetnék el a zsidók az önelégültség érzését ezek után?**

A **törött kőtáblák** pontosan arra emlékeztetnek mindig, hogy tökéletlenek voltunk, és a hírnevünk nem volt megalapozott. Bűneink bizonyítékának látványa, és a szüntelen bűnbánat érzése ösztökéli arra népünket, hogy az egész közösség egyesült erővel törekedjen az **Istennel** való kapcsolatra, és a hasonló kudarcok elkerülésére a jövőben. Ennek garanciája, ha nem csak elfogadjuk **Istent**, hanem együtt élünk vele, és parancsolatival, amiket be is tartunk.

### Rabbi Jonatan Sacks: Az igazság és a béke között

Ki Tizza a pusztában töltött negyven év egyik legmegrázóbb pillanatáról mesél. Kevesebb mint hat héttel a vallástörténet legnagyobb kinyilatkoztatása - Izrael találkozása Istennel a Sínai-hegyen - után aranyborjút készítettek. Ez vagy bálványimádás volt, vagy veszélyesen közel állt hozzá, és ez készítette Istent arra, hogy azt mondja Mózesnek, aki vele volt a hegyen: „Most ne próbálj megállítani engem, amikor haragomat ellenük szabadítom, hogy elpusztítsam őket” (2Mózes 32:10).

Itt Áron szerepét szeretném megvizsgálni, mivel Mózes távollétében ő volt a nép tényleges vezetője, és ő volt az, akihez az izraeliták javaslatukkal fordultak:

Az emberek kezdtek rájönni, hogy Mózesnek sokáig tartott, amíg lejött a hegyről. Összegyűltek Áron köré, és így szóltak hozzá: „Készíts nekünk egy istent (vagy egy jóslatot), aki vezet minket. Fogalmunk sincs, mi történt Mózesrel, aki kivezetett minket Egyiptomból”. (2Mózes 32:1)

Áronnak kellett volna látnia a veszélyt, Áronnak kellett volna megállítania őket, Áronnak kellett volna azt mondania, hogy várjanak, legyenek türelmesek és bízzanak. Ehelyett ez történt:

Áron így válaszolt nekik: „Vegyétek le az arany fülbevalókat, amelyeket feleségeitek, fiaitok és lányaitok viselnek, és hozzátok elém.” Erre az egész nép levette a fülbevalóját, és odavitte Áronhoz. Ő fogta, amit átadtak neki, és egy vésőszerszámmal megformálta, és olvasztott borjút készített belőle. Aztán azt mondták: „Ez, Izrael, a te istened, aki kihozott téged Egyiptomból.” Amikor Áron ezt látta, oltárt épített a borjú elé, és kihirdette: "Holnap ünnep lesz az Úrnak." A borjúnak nem volt semmi baja. Másnap a nép korán felkelt, égőáldozatokat áldozott és békeáldozatokat mutatott be. Utána leültek enni és inni, és felálltak, hogy mulatozásban adják át magukat. (2Mózes 32:2-6)

Úgy tűnik, hogy maga a Tóra vádolja Áront, ha nem is azért, amit tett, de legalábbis azért, amit engedett megtörténni:

Mózes látta, hogy a nép elvadult, és hogy Áron hagyta, hogy elszabaduljon a pokol, és így az ellenségeik nevétség tárgyává váljon. (2Mózes 32:25)

Áron nem volt jelentéktelen személyiség. Mózesrel megosztotta a vezetés terhét. Vagy már főpap volt, vagy éppen kinevezték főpapnak. Mi járt a fejében, miközben ez a dráma játszódott?

Lényegében három védelmi vonal van a Midrásban, a Zohárban és a középkori kommentátoroknál. Az első védekezés, ahogyan azt a Zohár javasolja, az, hogy Áron az idővel játszott. Tettei halogató taktikák sorozata volt. Azt mondta az embereknek, hogy vegyék el az arany fülbevalókat, amelyeket a feleségeik, fiaik és lányaik viseltek, önmagával érvelve: „Amíg ők veszednek a gyermekeikkel és a feleségeikkel az arany miatt, addig késlekedni fognak, és Mózes eljön”. Azzal az utasításával, hogy másnap építsenek oltárt és hirdessenek ünnepet Istennek, szintén időt akart nyerni, mert Áron meg volt győződve arról, hogy Mózes úton van.

A második védekezés a Talmudban található, és azon a tényen alapul, hogy amikor Mózes elindult, hogy felmásszon a hegyre, nemcsak Áront, hanem Húrt is otthagya a nép vezetésével.

## Rabbi Jonatan Sacks: Az igazság és a béke között

**Húr** azonban nem szerepel az **Aranyborjúról** szóló elbeszélésben. A **Talmud** szerint **Húr** szembezáll a néppel, és elmondta nekik, hogy amit tenni készülnek, az rossz, majd megölték. **Áron** látta ezt, és úgy döntött, hogy a borjú készítésének folytatása a kisebbik rossz:

**Áron** látta, hogy **Húr** megölvé fekszik előtte, és azt mondta magában: Ha nem engedelmességek nekik, azt teszik velem, amit **Húrral** tettek, és így beteljesedik (a próféta félelme): „**Megölesék-e a papot (Áron) és a prófétát (Húr) az Isten szentélyében?**” (**Siralmak 2:20**). Ha ez megtörténik, soha nem kapnak bocsánatot. Inkább imádják az **Aranyborjút**, amiért bűnbánat által még megbocsátást nyerhetnek. (**Sanhedrin 7/a**)

A harmadik, **Ibn Ezra** által felhozott érv az, hogy a borjú egyáltalán nem volt bálvány, és amit az izraeliták tettek, az **Áron** szerint megengedett volt. Hiszen az eredeti panaszkodás az volt, hogy „**fogalmunk sincs, mi történt Mózes**”. Nem **istenpótlékot** akartak, hanem **Mózes-pótlékot**, egy orákulumot, valamit, amin keresztül megismerhették Isten utasításait - ami nem különbözik a később a főpapnak adott **Urim** és **Tummim** funkciójától. Azok, akik a borjút bálványnak tekintették, mondván: „**Ez a ti istenetek, aki kihozott benneteket Egyiptomból**”, csak egy kis kisebbség voltak - háromezren a hatszázezerből -, és értük **Áront** nem lehetett hibáztatni.

Az értelmezéstörténetben tehát szisztematikusan próbálják enyhíteni vagy minimalizálni **Áron** bűnösségét - érthető módon, hiszen nem találjuk kifejezetten, hogy **Áront** megbüntették volna az **Aranyborjúért** (bár **Abarbanel** szerint **később megbüntették**). Mégis, minden nagylelkűségünk ellenére nehéz **Áront** másnak látni, mint gyengének, különösen abban a válaszban, amelyet **Mózesnek** ad, amikor testvére végül megjelenik és magyarázatot követel:

„**Ne haragudj, Uram**” - felelte **Áron**. „**Tudod, hogy ezek az emberek mennyire hajlamosak a gonoszra. Azt mondták nekem: „Csinálj nekünk egy istent, aki előttünk jár” Ezért azt mondtam nekik: „Akinek van arany ékszere, vegye le. Akkor odaadták nekem az aranyat, én pedig tűzbe dobtam, és kijött ez a borjú!**” (**2Mózes 32:22-24**)

Itt több mint egy utalás van arra, hogy **Saul** milyen kifogásokat adott **Sámuelnek**, hogy miért nem hajtotta végre a próféta utasításait. A népet hibáztatja. Azt sugallja, hogy nem volt más választása. Passzív volt. Történetek dolgok. Minimalizálja a történetek jelentőségét. Ez gyengeség, nem pedig vezetés.

Ezért igazán rendkívüli az, ahogyan a későbbi hagyomány **Áront** hőssé tette, leginkább **Hillel szavaiban**:

Legyetek olyanok, mint **Áron** tanítványai, akik szeretik a békét, békére törekszenek, szeretik az embereket és közel hozzák őket a **Tórához**. (**Atyák 1:12**)

Híres **aggádi** hagyományok szólnak **Áronról**, és arról, hogyan tudta ellenségeit barátokká, a bűnösöket pedig a törvény betartóivá tenni. A **Szifra** szerint **Áron** soha senkinek nem mondta, hogy „**vétkeztél**” - ez annál is inkább figyelemre méltó, mivel a főpap egyik feladata az volt, hogy évente egyszer, **Jom Kipurkor** vezekeljen a nemzet bűneiért. Magában a Tórában azonban erről kifejezetten nem esik szó. A bölcsek által idézett egyetlen bizonyító szöveg a **Malakiás** az utolsó

## Rabbi Jonatan Sacks: Az igazság és a béke között

próféta szövegében található szakasz, amely a **Kohénról** szól:

Az én szövetségem életre és békére szólt velem.... Békességben és egyenességben járt velem, és sokakat elfordított a bűntől. (**Malakiás 2:5-6**)

**Malakiás** azonban nem **Áron** történelmi alakjáról, hanem általában a papságról beszél. Talán a legtanulságosabb passzus a talmudi vita (**Szanhedrin 6b**) arról, hogy a választottbíráskodás, szemben a pereskedéssel, jó vagy rossz dolog. A **Talmud** ezt két példakép, **Mózes** és **Áron** közötti konfliktusként mutatja be:

**Mózes** mottója ez volt: **Mózes** szavai: „**A törvény hatoljon át a hegyen**”. **Áron** azonban szerette a békét, és békére törekedett, és békét teremtett ember és ember között.

**Mózes** a törvény embere volt, **Áron** a közvetítésé (nem ugyanaz, mint a választottbíráskodásé, de hasonlóan tekinthető). **Mózes** az igazság embere volt, **Áron** a béke embere. **Mózes** az igazságosságra törekedett, **Áron** a konfliktusok megoldására. E két megközelítés között valódi különbség van. Igazság, igazságosság, jog: ezek zérőösszegű egyenletek. Ha **X** igaz, **Y** hamis. Ha **X**-nek igaza van, **Y**-nak nincs igaza. A közvetítés, a konfliktusmegoldás, a kompromisszum, az **Áron**-féle erények mind olyan nem-nulla eredményre irányuló kísérletek, amelyekben mindkét fél úgy érzi, hogy meghallgatták, és követelését legalább részben tiszteletben tartották.

A **Talmud** ezt remekül fogalmazza meg a következő mondathoz fűzött megjegyzéssel: „**Ítéld igazságot és béke igazságát a te kapuidban**” (**Zakariás 8:16**). Erre a **Talmud** azt kérdezi, hogy mit jelenthet a „**béke igazságossága**” kifejezés. „**Ha van igazságosság, nincs béke. Ha van béke, nincs igazságosság. Mi a „béke igazságossága”?** Ez a választottbíráskodást jelenti”.

Most térjünk vissza **Mózeshez**, **Áronhoz** és az **Aranyborjúhoz**. Bár egyértelmű, hogy Isten és Mózes súlyos bűnnek tekintette a borjút, **Áron** hajlandósága, hogy megbékítse a népet - megpróbálta késleltetni őket, érezve, hogy ha egyszerűen nemet mond, akkor megölik őt, és mégis elkészítik - nem volt teljesen helytelen. Az biztos, hogy abban a pillanatban a népnek **Mózesre** volt szüksége, nem pedig **Áronra**. De más körülmények között és hosszú távon mindkettőre szükségük volt: **Mózesre**, mint az igazság és az igazságosság hangjára, **Áronra**, aki a népet békíteni és békét teremteni tudta.

Így vált végül **Áron** - a hagyományok hosszú utóéletében - a béketeremtő szerepében. A béke nem az egyetlen erény, és a béketeremtés nem az egyetlen vezetői feladat. Soha nem szabad elfelejtenünk, hogy amikor **Áronra** maradt a vezetés, a nép aranyborjút készített. De soha ne gondoljuk azt sem, hogy az igazság és az igazságosság iránti szenvedély elegendő. **Mózesnek** szüksége volt egy **Áronra**, hogy összetartsa a népet. Röviden, a vezetés az a képesség, hogy össze tudjuk tartani a különböző temperamentumokat, az ellentétes hangokat és az egymásnak ellentmondó értékeket.

**Minden vezetői csapatnak szüksége van egy Mózesre és egy Áronra, az igazság hangjára és a béke erejére.**

**Raj Tamás:**

**Bibliaiskola**

## „AZ ARANYBORJÚ”

Jól ismert történet a **Szentírásból**: **Mózes** negyven napot tölt a **Szináj hegyén**, hogy lehozza a népnek **Isten** kőbe vésett **parancsolatját**: a **Tíz ígét** tartalmazó két táblát. Időközben azonban a szolgálalkú, kishitű emberek elpártolnak tőle, attól tartanak, **Mózes** odaveszett, s arra kéri **Áront**, készítsen nekik **istenszobrot**, amely előtt leborulhatnak. A gyenge akarátú Áron végül enged kérésüknek, és elkészíti az aranyborjút (**héberül égéi zahav**). Mire **Mózes** lejött a hegyről, a nép már ünnepelt: mámorosan táncolták körül az **aranyborjút**. A látványtól és a hűtlenségtől felháborodva a népezér összetörte a táblákat, amiért negyven napon át kellett **Istentől** bocsánatért esedeznie, hogy újra elkészíthesse azokat. **Ám valóban jól értjük-e a történetet?**

Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a közel-keleti pogány kultuszokban borjú-isten egyáltalán nem létezett. Itt ugyanis a **Biblia** gunyoros kifejezése szerepel (**görög eredetű szóval kakofemizmus**), hiszen az aranyból öntött bálvány valójában a környező országokban gyakran előforduló **bikaisten**, **Báál**, a **termékenység kultusz hímnemű főistene** volt, amelyről korábban már szóltunk. **Ennek nőnemű megfelelői az asérák**, akiknek tiszteletére kultikus ligeteket ültettek. Közülük a **szíriai-kánaáni mámoristennő, Anat (vagy Anot)** volt a legrangosabb, tiszteletére szeszes italtól vagy kábítószerektől megrészegült, extatikus táncokat jártak.

Az **aranyborjú** tehát csak **biblikus gúnynev**, valójában **bikaisten** volt. **Anat** nevét, vagy legalábbis a nevére történő utalást magában a szent szövegben is felfedezhetünk. A **Szináj hegyéről** a kőtáblákkal érkező **Mózes** tanítványa, **Jósua** fogadja, de nem meri elmondani neki a történeteket. Rövidesen azonban a táborból érkező hangok elárulják a változást. **Jósua** azt mondja, talán háború hangja hallatszik. **Mózes** azonban (**szójátékot alkalmazva**) így válaszol:

**Én kol anot gvurá. veén kol anot halusá, kol Anot anokbí soméá. - „Nem győzelem ujjongó hangja ez, sem vereség jaj kiáltása ez, Anat mámoros hangját hallom én” (Mózes II. könyve, 32. fejezet 18. vers)**

Az **anot** szó **nyögést, kiáltást jelent**, ezért ezt a szót, **harmadik előfordulásakor** a fordítók **nyöszörgésnek, jajgatásnak**, netán karéneknek ültetik át, csak éppen arra nem gondolnak, hogy **Mózes** szójátékot használva egy annak idején közismert istennevet épít be mondatába.

Végül felvethetjük a jogos kérdést: **Miből készült az aranyborjú, honnan vették hozzá az aranyat?** A **Biblia** szövegében ugyan az áll, hogy az asszonyok odaadták **Áronnak** ékszereiket (**vő. ugyanott, 32. fejezet 2-3. vers**), **de altkor hogyan tudták ezt még egyszer odaadni később a Szentély építésére?** A zsidó hagyomány ezért sajátos választ talál: az aranyborjút azokból az arany edényekből készítették, amelyeket a kivonulás éjszakáján a nép **„kölcsonkért”** szomszédjaitól.

## LITNER GYÖRGY: AZ IKREK (ÉZSAU ÉS JÁKOB) MAI SZEMMEL XI.

### JÁKOB KÖVE LEGENDA ÉS TÖRTÉNELEM

Az a kő, amin **Jákob** a csodálatos álmát látta és felállította oszlopkőnek ma is létezik. Mérete **66x42x27** centiméter, párnának tökéletes, viszont a súlya **152 kilogramm**. Jelenleg a skóciai **Edinburgh** várában, egy üvegalitkában tekinthető meg. Különböző legendák szólnak arról, hogyan került a mai helyére.

Egy legenda arról szól, hogy maga **Jeremiás próféta** vitte a messiási királyság egyik jelképének számító Jákob követ és **Dávid király** hárfáját Írországba. Ezért szerepel **Dávid király** hárfája **Írország** címerében, és a hatágú **Dávid** csillag **Észak Írország** zászlójának a közepén. Egy másik legenda szerint a követ egyszerűen elraborták, és a leírások szerint **Egyiptom** tengerpartjára vitték, ahonnan hajóval **Szicílián** és **Spanyolország**on keresztül érkezett meg úti céljához **Írországba**.

**Írországb**an a **Tara dombjára** helyezték el, ott a királyválasztásban jelentős szerepet játszott. A jelölteknek át kellett ugrani a követ, és aki alatt megszólalt a kő az lett a király. Az **írek** elfoglalták **Skócia** északi részén fekvő **Caledoniát**, és megalapították saját királyságukat. Magukkal vitték **Jákob** követ is, mert a királyukat azon ülve koronázták meg. A **Skótok** visszafoglalták az országukat és hadizsákmányként lefoglalták **Jákob követ**, amin **836** – ban koronázták meg **I. Kenneth skót király**, később pedig az utódait is **Jákob kövén** koronázták.

**Edward király**, aki léptet fekete lován, több hadjáratot is vezetett a skótok ellen. Kiürült a kincstára, ezért a zsidókat kiűzte **Angliából**, a vagyonukat elkobozta, és abból a pénzből tudott egy új hadjáratot indítani. **1296** - ban a végső csatában legyőzték a **skótokat** és hadizsákmányként magukkal vitték **Jákob követ** is.

**Londonban**, a **Westminster apátságban**, a fából készült koronázási trón alá vaspántokkal megerősítve beépítették Jákob követ, ezzel is jelezve az angolok **Skócia** feletti uralmát. Így aztán **Jákob köve** jelentős szerepet játszott az **angol királyok** koronázásában. A skótok azonban ebbe sohasem nyugodtak bele, követelték vissza **Jákob követ**, ami a **skót** szabadság szimbólumává vált.

**1328**-ban kötött **angol – skót** szerződés alapján az angoloknak vissza kellett volna szolgáltatni a követ **Skóciának**, de ez nem történt meg, mert a londoni nép megakadályozta. **1950 decemberében** négy radikális skót diák elhatározta, hogy ellopja a **Westminsterből** **Jákob** követ és visszaviszik **Skóciába**. Vezetőjük **Ian Hamilton** társaival együtt többször is meglátogatta az apátságot és terveket eszelt ki **Jákob** kövének elrablására.



## LITTNER GYÖRGY: AZ IKREK (JÁKOV ÉS ÉZSAU) MAI SZEMMEL XI.

Találtak egy hátsó fából készült gyengébb ajtót, amin keresztül kívülről könnyen be lehetett jutni az apátságba

**December 25.-én** eljött az idő. Éjszaka mindenki a **karácsonyt** ünnepelte és a diákok akcióba léptek. A gyenge hátsó ajtót felfeszítették és bementek a helyszínre. Nekiláttak a **trónról** leszerelni **Jákob követ**. Nem számítottak rá, hogy az ilyen nehéz lesz, ezért elejtették, és a kő kettétört. Az egyik darabot kicipelték a rájuk várakozó autóba. Amikor behelyezték, váratlanul közeledett egy rendőr. **Hamilton** beugrott az autóba, és az egyik lánnyal gyorsan szerelmeskedni kezdett, azt mondta a rendőrnek, hogy nem találtak hotelszobát. A rendőr mosolygott és továbbment. **Hamilton** visszament a kő másik feléért, amit kabátjába tekerve vonszolt ki az autóig, majd irány **Skócia**. Ott megrasztották, és elhelyezték a **skót arborathi** apátság oltárán. Hatalmas botrány lett, amikor az **angolok** észrevették a lopást. Kinyomozták **Jákob követ** rejtekét, és a **skótok** kénytelenek voltak visszaadni a követ az **angoloknak**, akik visszaszerelték a trónra.

**1952 február hatodikán Erzsébet királynőt** is a **Westminster** apátságban a visszaszerzett **Jákob követ** koronázták meg.

Az **angolok 1996 decemberében** adták vissza **Jákob követ** a **skótoknak**, azzal a feltétellel, hogy koronázás esetén kölcsönadják az **angoloknak**. A **skótok Jákob követ** **Edinburgh várában** helyezték el.

**2023 áprilisában** a **skótok** kölcsönadták **Angliának Jákob követ**, hogy azon tudják megkoronázni **III. Károlyt május hatodikán** a **Westminster** apátságban. A koronázás után **Jákob köve** visszakerült **Skóciába, Edinburgh várába**.

A nagy keresztény országok, királyok, papok, valamennyien, egy egyszerű zsidó pásztorfiú követ, amin a csodálatos álmát látta, tartották az országuk egyik legfontosabb ereklyéjének. Biztos valamennyien olvasták a zsidók **Tóráját**, mert **Jákob** köve kizárólag csak ott szerepel, máshol nem fordul elő. Onnan ismerte meg az egész világ. A mai napig senkinek sem jutott eszébe, hogy a zsidóktól elrabolt **Jákob követ** visszaszolgáltassák jogos tulajdonosának: **Izrael államnak**, amit elhelyezhetnének **Jeruzsálemben**, az **Izraeli Nemzeti Múzeumban**, a többi zsidó **Bibliai** kegytárgy mellé!

## A következő számban folytatjuk a kalandot....





## Zsidóüldözések: Az első zsidóellenes pogromok

### Elephantiné

A zsidók szétszóratása nem az ókori zsidó állam bukásával (**Kr. u. 73**) kezdődött. Már jóval ezelőtt számos zsidó közösség élt az akkor ismert világban. Az egyik legrégebbi az **elephantiné-szigeti kolónia** volt, amely **Kr. e. 570 körül**, a **Nílus** első zuhatagjánál, az **egyiptomi-szudáni** határon jött létre. A zsidókat azért telepítették itt le a **fáraók**, hogy védjék az ország déli határát. A zsidó közösség cserében széles körű kulturális autonómiát élvezett, gyakorolhatta (**ekkor még teljesen nem tisztán**) **monoteista** hitét és **templomot** építhetett. Amikor a **perzsák** **Kr. e. 525-ben** meghódították **Egyiptomot**, zsoldjukba fogadták a zsidó határőr-kolóniát. Az **5. században** sorozatosan kirobbanó **perzsaellenes egyiptomi felkelések** során a zsidó katonák a perzsák oldalán harcoltak. A helyi lakosság és a zsidók viszonyában azonban nem csak ez okozott feszültséget. **Elephantiné szigetén** áll **Hnum kosisten** központi szentélye, a zsidók viszont – vallási parancsaikat követve – bárányokat is áldoztak. A sziget egyik templomában tehát leölték azokat az állatokat, melyeket a másokban **istenként** tiszteltek, ez pedig megbotránkoztatta az **egyiptomiakat**.

A konfliktus végül **Kr. e. 410-ben** robbant ki, amikor a **perzsa** helytartó éppen távol volt. **Hnum** papjai megnyerték az egyik helyi perzsa tisztviselő támogatását - valószínűleg megvesztegették. A **perzsa** katonaság a helyi lakossággal együtt betört a zsidó templomba, kirabolta és lerombolta az épületet. A visszatérő helytartó végül elnyomta a zavargásokat és kivégeztette az **egyiptomiak** oldalára álló **perzsákat**.

### Alexandria

Az első, emberéleteket is bizonyosan követelő **antiszemita pogromra** szintén **Egyiptomban** került sor, majdnem **négyszázötven évvel később**, **Kr. u. 38-ban**. Az ekkor **római** uralom alatt álló ország egyik legnagyobb városa, **Alexandria** etnikai konfliktusokkal terhelt város volt. A **görög, egyiptomi** és **zsidó** lakosok között **kulturális, gazdasági** és **vallási ellentétek**

## Zsidóüldözések: Az első zsidóellenes pogromok

feszültek. A zsidókra kereskedelmi riválisként is tekintő **görögök** azt követelték a **római** helytartótól, **Flaccustól**, hogy utasítsa a zsidókat: állítsák fel **Caligula császár szobrát** templomaikban. A ravasz **görög** lépés mind **Flaccust**, mind a zsidókat csapdába csalta. **Flaccus** tudta, hogy a helyzet konfliktusokhoz fog vezetni, ami neki csak bajt jelentett.

Ugyanakkor nem utasíthatja el a „**kérést**”, hiszen azzal **császárárt** sérti meg. A zsidóknak vallásuk nem engedte meg a **bálványimádását**, a **római** uralkodó szobrának tisztelete pedig ezt jelentette volna. Az utasítás megtagadása viszont lázadásnak minősült.

A zsidók ellenszegültek a parancsnak, ekkor elszabadult a pokol. A **görög** és **egyiptomi** tömeg rájuk támadt, általános fosztogatás és hajtóvadászat indult: sok zsidót agyonverték, élve elégettek, halálra köveztek. Lakásaikat, üzleteiket kifosztották, szentélyeiket feldúlták.

A túlélőket a helytartó beleegyezésével a város legegészségtelegebb, mocsaras részére zárták, ezzel létrehozva a **történelem első zsidó gettóját**. Az elzárt területen hamar éhínség tört ki, de aki elhagyta a **gettót**, az halálfia volt. A császárnak nem állt érdekében, hogy birodalma egyik legnagyobb városában háborús állapotok uralkodjanak, ezért mikor tudomást szerzett a történetekről, elfogatta **Flaccust** és kihozatta a zsidókat a lezárt városrészből. Utóda, **Claudius** aztán teljes elégtételt adott az áldozatoknak, a főbűnösöket kivégezték, a zsidók jogait helyreállították. Az **alexandriai zsidó közösség** azonban sohasem heverte ki teljesen a pogromot.

Mind az **elephantinéi**, mind az **alexandriai** támadások a zsidókat, mint etnikai csoportot érték. Ez akkor is igaz, ha mindkét esetben a vallási elem (**előbb a kosáldozás, később a császárszobor**) fontos szerepet játszik a konfliktusokban. A zsidóság ebben az időben népvallás, azaz az etnikai és a vallási csoportok döntően egybeesnek. Ezért két pogrom az etnikai atrocitás fogalmával írható le: az elkövetők egy etnikai csoport ellen léptek fel, és elsősorban a civil lakosság soraiból kerültek ki.

Folytatjuk...

## TALMUDI FOGALMAK XXX. RÉSZ

### סְעוּדַת הַבְּרָאָה

**169. Szöudát hávráá – A vigasztalás étke.** A temetésről hazatérő gyászolóknak felszolgált első étkezés, melyet barátaik és szomszédaiak készítenek el olyan étkekből, melyek nem a gyászolóké. Szokás, hogy ilyenkor tojást és lencsét adnak.

### סוּכָה

**170. Szukká – Kunyhó, sátor.** A **szukká** kifejezés általában arra az ideiglenes építményre vonatkozik, amiben a zsidóknak hét napig kell lakni a **Szukkót**-ünnep idején. A **szukkának** legalább **hét tefách (56 cm) szélesnek** kell lennie, és minimum **tíz tefách (80 cm) magasnak**, maximális **magassága húsz ámá (9,6 m)** lehet. Legalább három fallal kell rendelkeznie, ezek közül egy lehet befejezetlen. A **szukkát** olyan anyaggal (**schách-al**) kell befedni, ami a földből nőtt, de levágták (**pl. faágakkal, náddal, levelekkel stb.**) és ami nem válhat **rituálisan tisztátalanná (éjno mökábél tumá)**. A **szukkában** lakás parancsolatának megtartása a **Szukkót**-ünnep hét napja alatt azt jelenti, hogy ugyanúgy kell élni benne, mint rendes otthonunkban, vagyis ott kell étkezni és aludni. Megengedett azonban egy-egy **alkalmi étkezés (áchilát áráj)** a **szukkán** kívül is. Megengedett, hogy az asszonyok, a betegek és azok, akiknek a **szukkában** lakás elviselhetetlen lenne, ne tartsák meg ezt a parancsolatot.

### סוּרְיָה

**171. Szurjá – Szíria.** Az **Erec Jiszráéltől** északra, a **Eufrátesz** folyóig terjedő terület. **Dávid király** uralma alá hajtotta **Szíria** nagyobb részét. Mivel ez **Erec Jiszráél** teljes elfoglalása előtt történt, **Szíria** nem vált **Erec Jiszráél** részévé. **Bölcseink** mindazonáltal úgy rendelkeztek, hogy bizonyos tekintetben (**pl. a bikurim, a zsengek**) **Szíriára** ugyanaz vonatkozik, mint **Erec Jiszráélre**, míg más tekintetben (**pl. orlá és kilé hákerem**) közbülső helyet foglal el **Erec Jiszráél** és a külföld között.

### טָמוּן בְּאֵשׁ

**172. Támun báés – Tűz által megrongált rejtett dolog.** Az az ember, aki a tüzet okozta, nem terhelhető felelősséggel azokért a tűz által elpusztított dolgokért, amelyeket általában nem szoktak a tűz kitörésének helyére tenni. Így például, ha egy pénzt tartalmazó tárca elég, mert az a mezőgazdasági termés, melyben elrejtették, kigyullad, az a személy, aki a termés elégését okozta, csakis a termés értékét köteles megtéríteni, az ott elrejtett pénz értékét azonban nem.

### טֵפַח

**173. Tefách (többesszám Tfáchim) – Tenyér.** A **Talmudban** gyakran használt mértékegység. Egyes mai **halachikus** vélemények szerint a **tefách** hosszúsága **9,6 cm**, más vélemények szerint **8 cm**. Ezt a mértékegységet a következő esetekben alkalmazzák: **1.** A magasságra vonatkozóan a **Háláchá** szerint legalább **tíz tefách** kell egy válaszfal (**möchicá**), egy ház (**bájit**) vagy egy gödör (**bor**) esetében. **2.** A **lávud** fogalmára vonatkozóan. Két szilárd felületet akkor tekinthető összefüggőnek, amennyiben a köztük lévő rés kisebb, mint három **tefách**. A **lávud** fogalma pl. a **szukká** falainak építésére vonatkozik. **3.** A „**fontos terület**” (**mákom chásuv**) meghatározására vonatkozóan. Egy területnek legalább **négy tefách** szélesnek kell lennie ahhoz, hogy ilyennek minősítsék. **4.** A rituális tisztátalanságra vonatkozóan. A **köb-tefách**-nak megfelelő méretű nyílás vágása fontos szerepet játszik a holttestek által okozott rituális tisztátalanságot tárgyaló törvényekben (**lásd: Potéách tefách**).

# EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ה'ב

## NAGY FUVAROS UTCAI TEMPLOMKÖRZET IMAREND 2024. MÁRCIUS 1. – 31.

1.	péntek		<b>Gyertyagyújtás: 17.11</b>	7.00	17.15	21.
2.	szombat	<b>KI TISZÁ</b>	<b>Vége: 18.17</b>	<b>8.00</b>	<b>17.30</b>	22.
3.	vasárnap			8.00	17.15	23.
4.	hétfő			7.00	17.15	24.
5.	kedd			7.00	17.15	25.
6.	szerda			7.00	17.15	26.
7.	csütörtök	<i>Jom Kippur Kótajn</i>		7.00	17.15	27.
8.	péntek		<b>Gyertyagyújtás: 17.21</b>	7.00	17.30	28.
9.	szombat	<b>VÁJÁKHÉL - Újhold hirdetés SÁBÁT S'KÁLIM</b>	<b>Vége: 18.27</b>	<b>8.00</b>	<b>17.45</b>	29.
10.	vasárnap	<i>Újhold 1.</i>		8.00	17.30	30.
11.	hétfő	<i>Újhold 2.</i>		7.00	17.30	1.
12.	kedd			7.00	17.30	2.
13.	szerda			7.00	17.30	3.
14.	csütörtök			7.00	17.30	4.
15.	péntek		<b>Gyertyagyújtás: 17.31</b>	8.00	17.30	5.
16.	szombat	<b>PKUDÉJ</b>	<b>Vége: 18.37</b>	<b>8.00</b>	<b>17.45</b>	6.
17.	vasárnap	<b>ZÁJIN ÁDÁR</b>		8.00	17.45	7.
18.	hétfő			7.00	17.45	8.
19.	kedd			7.00	17.45	9.
20.	szerda			7.00	17.45	10.
21.	csütörtök	<b>ESZTER BÖJTJE</b>	<b>Vége: 18.29</b>	7.00	17.45	11.
22.	péntek		<b>Gyertyagyújtás: 17.41</b>	7.00	17.45	12.
23.	szombat	<b>VÁJIKRÁ SÁBÁT ZÁCHOR MÖGILÁ OLVASÁS KEZDETE</b>	<b>Vége: 18.47</b>	<b>8.00</b>	<b>18.00</b>	13.
24.	vasárnap	<b>PURIM</b>		<b>8.00</b>	<b>18,00</b>	14.
25.	hétfő	<b>SUSÁN PURIM</b>		7.00	18.00	15.
26.	kedd			7.00	18.00	16.
27.	szerda			7.00	18.00	17.
28.	csütörtök			7.00	18.00	18.
229.	péntek		<b>Gyertyagyújtás: 17.51</b>	8.00	18.00	19.
30.	szombat	<b>CÁV</b>	<b>Vége: 18.58</b>	<b>8.00</b>	<b>18.15</b>	20.
31.	vasárnap	<b>NYÁRI IDŐSZÁMÍTÁS KEZDETE</b>		8.00	19.00	21.

Á  
D  
Á  
R  
I.

Á  
D  
Á  
R

II.



# EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

## Ismeretlen zsidók nyomában LXXVII. Ladányi Ilona

Ladányi Ilona, Lichtmann Ilona, Ladányi Ilonka (férjezett nevén *Babos Izsóné*) (Miskolc, 1901. szeptember 3. – Budapest, 1952. december 21.) opera-énekesnő (koloratúrszoprán).



Lichtmann Lipót férfiszabómester és Löwinger Róza lánya. Már kisgyermekként szép hangjával koldult szülővárosában. Felnőve a **Miskolci Izraelita Nőegylet támogatásával** tanulhatott énekelni, miközben gépíróként dolgozott. Az őt foglalkoztató biztosítóintézet vezetőségével **Budapestre** helyeztette magát, hogy a **Zeneakadémián** képezhesse magát tovább. Itt a **III. évfolyamra** vették fel. Az akadémiát **Szabados Béla** és **Vadnai Frida** növendékeként végezte el, munka mellett.

Az **1932–33-as** évadban lett az **Operaház** ösztöndíjasa. **1932. október 25-én** debütált a **Figaro lakodalma** első leányaként. **Olaszországban** tovább képezte magát, majd **1933** őszétől rendes tagként tért vissza az **Operába**. Nagy feltűnést keltett, mikor beugrott a megbetegedett **Szabó Lujza** helyére.

**1939-ben** a **második zsidótörvény** miatt elbocsátották az intézménytől, utolsó fellépése **június 7-én** volt, ugyancsak a **Figaróban**, de már **Barbarinaként**. Ez után csak a **Goldmark Színházban** szerepelhetett. **1944 decemberében** három nővérével együtt elhurcolták egy **Pozsonyi úti** védett házból és a **Józsefvárosi pályaudvarról** a **bergen-belseni koncentrációs táborba** deportálták. **1945** nyarán tért vissza **Magyarországra**.

A felszabadulás után visszatérhetett az **Operaházba**. **1946. március 2-án** régi szerepét, **Asztarótot** énekelte a **Sába királynőjében**. **Budapesti** utolsó fellépése **1947. március 22-én** volt **Oscarként** (Álarcosbál). **1948 novemberében** a **Miskolci Nemzeti Színházban** a **Lammermoori Lucia** címszerepét énekelte több korábban üldözött művésszel együtt (**Farkas Sándor, Fehér Pál**). **1949-ben** szűnt meg tagsága a **Budapesti Operában**.

Első férje **Lederer Péter Ervin** földbirtokos volt, akivel **1936. július 7-én** Budapesten kötött házasságot. **1945-ben** elváltak. Második férje **Babos (Schwartz) Izsó** volt, akivel **1948-tól** haláláig élt együtt.

Lírai koloratúrszoprán és szubrett szerepkörben működött. Operettekben is fellépett.

Sírja a **Kozma utcai izraelita temetőben** található. (**Babos Izsóné 1/C-6-14**)

Forrás: (wikipedia)



## Grátzer József: Szórakoztató időtöltések és cseles csalafintaságok

### A LEBEGŐ KENDŐ



Ezt a mutatványt csak fiúk hajthatják végre, sőt, csak hosszú nadrágot viselő fiúk.

Röviddel, mielőtt a mutatványra kerül a sor, a »bűvész úr« titokban egy szál cérnát erősít meg a két nadrágszár közt a térdek belső részén. A cérna lehetőleg olyan színű legyen, mint a nadrág (legjobb a fekete cérna sötét színű nadrághoz), és olyan hosszú, hogy ülve, széttartott térdekkel, éppen megfeszüljön.

A bűvész a társaságtól néhány lépésnyire leül egy székre. Egy zsebkendő sarkára csomót köt, nagy hókusz-pókusz csinál a kendővel és azt mondja, hogy az magától meg fog állni a levegőben. Egyszerre csak ügyesen ráhelyezi a zsebkendőt a csomónál fogva a cérnára (a cérna hátul legyen, s ne előtte), és valóban, mikor a zsebkendőt óvatosan elegendi, úgy látszik, mintha azt semmi sem tartaná s magától *lebegne a levegőben*.

### VARÁZSBETŰ



Egy kockacukorra írjunk rá közönséges, de nem túl kemény ceruzával például egy N betűt. (Lásd 1. kép.)

Annak, akinak a bűvészetet bemutatjuk, elmagyarázzuk, miről van szó.

- A kockacukrot bedobom egy pohár vízbe - mondjuk - és onnan rávarázsolom a betűt a tenyeredre.

Közben bedobjuk a kockát vízbe úgy, hogy az N betű felül legyen. Majd hozzátesszük:

- De ehhez az kell, hogy meleg legyen a tenyered. Mutasd csak!

Az »áldozat« jobb tenyerét rászorítjuk bal tenyerünkre, és úgy tartjuk néhány másodpercig, mintha melegenéne (nem mozgatjuk), majd fogjuk a jobb kezét és - mindig *tenyérrel lefelé* - rátesszük a pohár szájára. (Lásd 2. kép.)

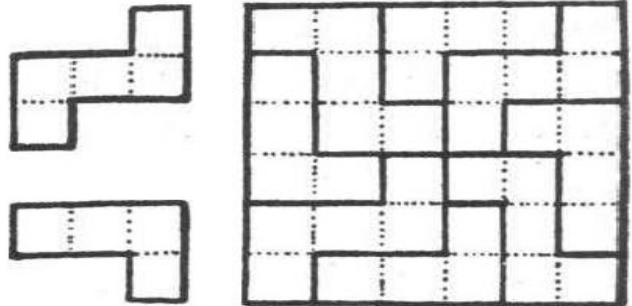
Néhány »varázsszó« mormogunk (nókusz-pókusz, abrakadabra stb.), majd elengedjük az áldozat kezét, aki legnagyobb meglepetésére tényleg ott találja az N betűt a jobb tenyerén.

A hatása nagy ennek a mutatványnak, de a fortélya nagyon egyszerű. Amíg arról beszélünk, hogy mit fogunk bemutatni, a kockacukrot bal kezünkben tartjuk és annak betűs oldalát erősen tenyerünkhez nyomjuk. Ekkor bal tenyerünkön ott marad a betű lenyomata.

Mikor az »áldozat« jobb tenyerét tenyerünkkel melegítjük, átnyomjuk rá az N betűt. Tehát az ott van az illető tenyerén, mielőtt még azt rátenné a pohárra.

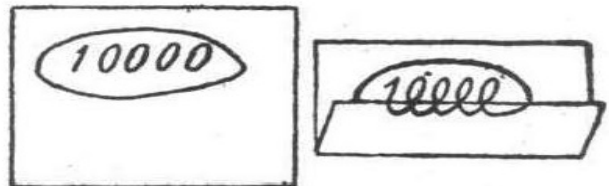
Tehát vigyáznunk kell arra is, hogy áldozatunk tenyere a melegítéstől egyenesen a pohár szájára kerüljön, nehogy felfedezze a trükköt.

### NÉGYZET



Kissé nehezebb feladat, ha csináltok a bal oldali kis ábrákból 4-4 darabot, s azokból próbáltok egy négyzetet összeállítani. Mint a jobb oldali ábrán látjátok, ez lehetséges. (Természetesen a pontokat ne rajzoljátok a kis ábrákra, mi ezeket csak azért rajzoltuk, hogy lássátok: az egyik 4, a másik 5 négyzetből áll.)

### EGY VONÁSSAL



Hogy lehet 10000-et *egy vonással* megrajzolni anélkül, hogy a ceruzát felemelnénk?

A választ a jobb oldali ábrán láthatjátok. (A papirost kellett felhajtani, s arra kerültek az összekötő vonalak.)



# EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVÁROS ZSINAGÓGA

ב"ה

## Jeruzsálemben vonulnak Gázától a túszok családtagjai

Gyalogmenetben Jeruzsálemben vonulnak a palesztin Gázai övezettől a Hamasz terrorszervezet fogságában lévő izraeli túszok kiszabadulását követelő családtagok.

A Hamasz Izrael elleni, tavaly októberi terrortámadásában a Gázai övezetbe hurcolt túszok családjai szerdán indultak el Jeruzsálemben, szeretteik képét magasra tartva és az elraboltak szabadon bocsátását követelve.



Az izraeli hadsereg szerdán engedélyezte egy huszonnégy és egy huszonöt éves katonatiszt nevének közzétételét, akik a Gázai övezetben, egy pokolgép felrobbanásakor estek el előző nap. Ezzel 242-re emelkedett a szárazföldi hadművelet októberi kezdete óta elesett izraeli katonák száma. A robbanásban heten súlyosan megsebesültek.

A hadsereg szóvivője azt is közölte, hogy az izraeli légierő a libanoni síita Hezbollah szervezet számos célpontját lőtte Dél-Libanonban. A Gázai övezetet uraló Hamasz magára vállalta a legutóbbi, Libanonból Észak-Izraelre lőtt rakétasorozatot, amely szerintük negyven, de az izraeli hadsereg szerint csak tíz rakétából állt. Az egyik lövedék jelentős károkat okozott egy lakóépületben az evakuált Kirjat-Smonában, de személyi sebesülés ott sem történt.

A Hamasz irányította gázai egészségügyi minisztérium jelentése szerint legkevesebb 29 954 palesztin meghalt és 70 325-en megsebesültek a Gázai övezetben az izraeli hadsereg átfogó hadműveletének kezdete, október 7. óta tartó harcokban.

Izrael szerint azonban ezek az adatok ellenőrizetlenek, nem tesznek különbséget civilek és harcosok között, és felsorolják az összes halálos áldozatot, akár Izrael okozta a halálukat, akár nem. Köztük vannak például azon robbanások áldozatai is, melyekről feltételezhető, hogy a több száz hibás vagy célpontot tévesztett rakéta vagy más, iszlamista fegyverek okozta tűz miatt következtek be.

Izraeli jelentések szerint a gázai harcokban eddig mintegy tizenkétezer Hamasz-tagot öltek meg, s rajtuk kívül mintegy ezren Izraelben, a szervezet október 7-i támadása nyomán veszítették életüket.

Forrás: (izraelinfo)

**Heti Jahrzeit:**

**Rav Zvi Yehuda Kook**

**II. rész**

**Az első világháború 1914-es kitörésével Kookot letartóztatták, mint az Orosz Birodalom állampolgárát, Németország ellenségét.** Néhány hetes hamburgi fogolytáborban töltött idő után szabadon engedték, és engedélyezték, hogy visszatérjen Halberstadtba, ahol kétnaponta egyszer jelentkeznie kellett a helyi hivatalban. Csak a következő évben, **1915** végén kapott engedélyt arra, hogy elhagyja Németországot, és csatlakozzon apjához, aki a háború miatt a svájci St. Gallenben rekedt. Ott folytatta tanulmányait apja irányítása alatt, amíg az **1916**-ban el nem ment, hogy Londonban töltsön be egy rabbiállást.

**1920**-ban visszatért Palesztinába (akkor még brit mandátum alatt), és a Netzach Israel iskolában kezdett tanítani. Egy évvel később Európába utazott, hogy népszerűsítse apja új mozgalmát, a Degel Yerushalayimot (szó szerint „Jeruzsálem zászlaja”), amely a világi cionizmus spirituális kiegészítője volt.

**1922**-ben Varsóban feleségül vette Chava Leah Hutnert. Chava Leah **1944** februárjában gyermektelenül halt meg, és Kook nem volt hajlandó újraházasodni, így közel **40** évvel későbbi haláláig özvegy maradt. **1923**-tól a Mercaz HaRav jesiva adminisztratív igazgatója volt. Miután Harlap **1952**-ben meghalt, ő lett a Rosh Yeshiva egészen saját haláláig. A jesiva csak jóval később nyerte el mai rangját.

**Kook père 1935**-ben halt meg, egy olyan időszakban, amikor a vallásos gondolkodóknak elhanyagolható hatása volt a jisuvra, és eszméi nem keltettek nagy figyelmet sem a vallásos, sem a cionista zsidók körében. A jesiva szerencséje csökkent, és egészen az **1960**-as évekig küzdött a túlélésért, amikor is sikerült húsz diákot pótolni. A hatvanas évek közepén gyorsan javult a tekintélye a Bnei Akiva elit végzősei körében tapasztalt frusztrációknak köszönhetően, amikor a Nemzeti Vallásos Pártban való befolyásszerzési kísérleteik visszautasításba ütköztek. Ezt követően ez a csoport, amely egy Gahelet nevű titkos testvériséget alkotott (köztük olyan rabbinikus személyiségek, mint Eliezer Waldman, Moshe Levinger és Haim Druckman), figyelmét Kook és jesivája felé fordította. **1967**-ben, a hatnapos háború után, amelynek „végső teológusának” nevezték, rábírta az izraeli kormányt, hogy hagyja jóvá a telepek építését Ciszjordániában és Gázában, és tanítványait is erre a küldetésre küldte. Osztotta apja nézetét, miszerint a palesztinai főrabbinátus a jövőbeli Szanhedrin előfutára.

**Kook** utolsó éveiben keveset írt. Megjegyzései elliptikusan utaltak a rabbinikus hagyományokra, amelyeket követői közül sokan nem ismertek, és tekintélye inkább karizmatikus alakján nyugodott - a karizmát apja is hangsúlyozta -, mint írásain. **1982**.





**Heti Jahrzeit:**

**Rav Zvi Yehuda Kook**

**II. rész**

március 9-én halt meg **Jeruzsálemben**, ami egybeesett az adott év **Purimjával**, és az **Olajfák hegyének** zsidó temetőjében temették el. Halála vezetési vákuumot teremtett a **Gush Emunimban**, amely ezt követően a kollektív döntéshozatal irányába mozdult el. A **Gush Emunim** vezetői vákuumot hozott létre, amely később a kollektív döntéshozatal felé mozdult el.

### Ideológia

A cionizmus világi mozgalomként indult, amelyet gyakran hitetlenek vezettek, akik közül sokan elutasították a zsidó vallási hagyományokat, amelyek közül az egyik szerint a zsidó nép kollektív „**visszatérése**” - szemben az egyéni **alijázással** - a **Messiás** közvetlen beavatkozásától függ. A kunok újjátása egy olyan teológia kidolgozásában állt, amely áthidalta a cionizmust eretnekségnek tekintő hit és a zsidók számára egy világi állam kialakítását célzó cionista program közötti szakadékot. Ahogy **Kook** apja fogalmazott, a zsidó polisznak „**világi módon kell épülnie, és utána megszentelődnie**”.

### A megváltás folyamata

**Zvi Kook**, **Harlappal** együtt örököse volt a **messianisztikus** démonizáló gondolkodás legalább **Júda Alkaliig** visszanyúló hagyományának, amelyben a zsidók megváltása **Izraelben** az emberiség általános felemelkedésének előfeltétele és előfutára volt. Míg apja a **cionistákat** az isteni megváltási terv akaratlan szereplőinek tekintette - csupán egy "**vékony membrán**" választotta el az **antinomista messianizmust**, amilyenre **Sábatáj Zévi** katasztrofális példát adott, a hiteles **messianisztikus** megváltástól -, **Zvi Kook** egy lépéssel tovább ment. Mivel úgy vélte, hogy a világi állam már **nuce**-ban megtestesíti a szent rejtett szikráját, úgy érvelt, hogy a megváltás **messiási** korszaka már elérkezett. Ez a feladat a jelen korban a zsidó uralom kiterjesztésével, a települések révén is, az **Izrael** által **1967**-ben elfoglalt területre való kiterjesztésével volt tovább folytatandó. Ez a nemzedékeken átívelő megváltási folyamat szerinte három szakaszból áll, amelyek közül az első már megvalósult: (a) **Izrael Állam megalapítása**, a **dávidi királyság mai kifejeződése**; (b) **a teljes zsidó szuverenitás helyreállítása Amalekkel szemben**, és amint e két előfeltétel teljesül, (c) **a harmadik templom megalapítása a jeruzsálemi Haram al-Sharif/Templomhegyen**.

A ma már megszűnt **Gush Emunimban** szavait gyakran közölték és próféciaiknak tekintették. **Kook** víziójában a zsidóság egyedülálló volt, az emberiség mércéje, a zsidóság az emberiség és maga a valóság magját képezte, **Izrael** pedig a lélekhez hasonlított, míg a világot a testhez hasonlította.

**Folytatjuk...**

## RECEPT-TÁR

### Narancsos sült répa csirkemellel

Répa felaprít, marinád kikever, tepsibe bepakol. És már eheted is ezt a brutál megúszós egytepsis kaját, ami nemcsak nagyon ízes, de tökéletesen beilleszthető a sábeszi menübe is.

Hozzávalók: 4 főre

- 10 szál sárgarépa (200 g/szál)
- 2 fej vöröshagyma (130 g/fej)
- 3 ek méz
- 20 ml olívaolaj
- 1 tk chilipor
- 2 ek mustár
- 2 db narancs
- ½ csokor friss kakukkfű
- 6 gerezd fokhagyma
- só, bors
- 600 g csirkemellfilé
- 4 ek olaj

Elkészítés:



A répákat megpucoljuk, majd nagyobb, hosszúkás darabokra vágjuk és egy jénai tálba dobjuk őket a nagyobb cikkekre vágott vöröshagymával.

Egy kis keverőtálban habverővel elkeverjük a mézet, az olívaolajat, a chiliport, a mustárt, a narancsok frissen facsart levét, a friss kakukkfűvet, a reszelt fokhagymát, a sót és borsot, így kapjuk meg a marinádunkat.

A csirkemelleket a répák tetejére helyezzük, majd az egészet nyakon öntjük a marináddal és alaposan belemasszírozzuk mind a répába, mind a csirkemellbe. Ha a csirkemell időközben elkerül a répák tetejéről, visszarakjuk és mindegyik filét bekenjük olajjal. Lefedjük alufóliával és 220 fokra előmelegített sütőbe helyezzük 30-35 percre.

Mikor letelt a sütési idő, grillfunkcióra kapcsolunk és még 5-7 perc alatt megkapjuk az egytepsis fogásunkat, majd jöhet is a tálalás.

Forrás: (streetkitchen)



# EMBERBARÁT HETILAP NAGY FŰVÁROS ZSINAGÓGA



## REJTVÉNY, AGYTORNA (SÁBESZ UTÁNRA)

						TÚLRA RAK	UGYANI ESZMÉ- LET- VESZTÉS	MAGA UTÁN HÚZ	AZ ARGON VEGYJELE	SIEMENS, RÖVIDEN ELŐKE- LŐSKÖDŐ	ERDÉLYI NÉMET
						A POÉN 1. RÉSZÉ					↓
						LOPVA MEG- SZERZÉS					
						A LÓ HÍMJE			NÉVSZÓ, RÖVIDEN PÉLDÁUL A TŰCSÖK		
						TOVA		KÖNNYŰ BOR			
						MEGSZÉ- GYENÍT		ÉNEK			
REJTEK- BŐL LES	A POÉN 2. RÉSZÉ	TINÉ- DZSER	AZON- KÍVÜL	VAN BÁ- TORSÁGA	LITER, RÖVIDEN	A MÉLY- BE HAJÍT KOCA				RÓMAI 50-ES	
							MARÓ VEGYÜLET KICSINY- LÉS			12 HÓNAP GABONA- FEJ	
KÖRCSIKKI					BEJGLI- TÖLTÉLÉK HAJNAL ELŐTT		NYURGA KAMASZ ZSELÉS ANYAG				
PAP CE- LEBRÁLJA			A FEJÉBE SZÁLLT AZ ITAL ENERGIA					GRAFIKA RIAD, RÉMŰL			
RÉDICS HATÁRAI				JELENET ELEJEI MONDAT- RÉSZ		PIROS TESTNEDV PÉNZT RÁ- FORDÍTÓ			FARMER- MÁRKA A TETE- JÉRE		
TALAJ- NŐVELŐ ESZKÖZ					A GÖDÖR- BE HÚZ HORNÝOT KÉSZÍT						
TENGER- ZUGÁS							YUK ELSŐ ÁLDOZATA HINTÉS			DEHOGYI EDÉNY- TARTÓ RŰD	
MENŰ ELSŐ FOGÁSA LEHET			ZENÉVEL KÍSÉR HELYBEN					LAKATOL A TANULÓ VEZETŐ JELE			
GÚNYA ELEJEI		MIND, A KÖZEPÉNI TOKFÉLE HAL		KÖNYV- TÁRI SZÁM KISSÉ					IGAL CENT- RUMAI CSAVAR		
BAR, RÖVIDEN					BIOLÓGIAI MÁSOLAT TÍZ A KÖBÖN			ÓSVEZÉR ÁLL ALAT- TI ZSÍR- PÁRNA			
SŰTE- MÉNYLAP				UTAT ELHAGY DOB, HAJÍT				CSE- LEKSZIK SZÖRNY- ALAK			
BARNÁS- VÖRÖS SZÍNŰ				A VÁRAT ÖVEZHETI KISSÉ ÓDONI						BOTVÉGI ROMÁN AUTÓK JELZÉSE	
SÁTOR OLDALAI							KOKTÉL- KEVERŐ FILLÉR, RÖVIDEN				
GYŰJ- TÓGET								SZEGED- NÉL ŐNLIK A TISZÁBA			AZ ŐSZ KÖZEPEI
ÜSTBEN VANI	A				RÉGI HOSSZ- MÉRTÉK						

Ez a kiadvány Szent szövegek idézeteit és azok magyarázatait tartalmazza. Kérjük ne dobja ki!  
TALMUD TORA Alapítvány számlaszáma: 11705008-20413002-00000000



# EMBERBARÁT HETILAP NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA

ב"ב

## IMAI DŐK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2024. Márc. 01. – 2024. Márc. 08.

DÁTUM	REGGEL	ESTE
01. péntek	07:00	17:15
02. szombat	8:00	17:30
03. vasárnap	8:00	17:15
04. hétfő	7:00	17:15
05. kedd	7:00	17:15
06. szerda	7:00	17:15
07. csütörtök	7:00	17:15
08. péntek	7:00	17:30

**Jámim nóráim –  
„Félelmetes Napok”**

Ros Hásáná-ra és Jom Kippur-ra vonatkozik. Általánosabb értelemben használják a két ünnep közötti tíz napra, beleértve a két ünnepnapot is.

**Gyertyagyújtás és Szombat kimenetele Budapesten**

DÁTUM	ESTE	DÁTUM	ESTE
01. péntek	17:11	02. szombat	18:17
08. péntek	17:21	09. szombat	18:27

### POÉN SAROK

Kovács megy haza éjjel kettőkor. Benyit a hálószobába, a feleségét a legjobb barátjával találja félreérthetetlen helyzetben. Felkiált:

- Hé, mi a fenét csináltok itt?

Mire a felesége nyugodtan:

- Menjünk szépen sorban. Először is: hol a fenében voltál ilyen sokáig?

**Már a magyar mozikban Breier Ádám első nagyjáték filmje, „A Lefkovicsék gyászolnak” címmel érdemes megnézni csak ajánlani tudjuk. A film egyes jeleneteit zsinagógánkban forgatták.**

**Gratulálunk Ádám**

### EMBERBARÁT IDŐSEK KLUBJA

„IDŐSEK KLUB” -ja, rendezvényeire várjuk kilélek tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését. Következő klubrendezvényt március 06.-án, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben.

### Nagy Fuvaros utcai Templomkörzet

#### Emberbarát Templomegyelet

Budapest. 1084

Nagy Fuvaros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: [nagyfuvaros@gmail.com](mailto:nagyfuvaros@gmail.com)

<https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4>

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor

Technikai asszisztens: Andrassy Béla